

et sine successione; seu est: Interminabilis vitae tota simul et perfecta possessio.

213 Ævum seu aeviternitas est duratio permanens rei creatae et incorruptibilis ab intrinseco.

214 Tempus est duratio cum successione; seu duratio continuata et successiva entium mutabilium et corruptibilium ab extrinseco; seu motus successivus entium mutabilium.

FINIS DEFINITIONUM ONTOLOGIÆ.

COSMOLOGIÆ DEFINITIONES.

1. Cosmologia est scientia quae de mundo corporeo tractat.

CAPUT PRIMUM.

DE MUNDO VISIBILI GENERATIM INSPECTO.

2 Pantheismus est error illorum qui hanc universitatem rerum cum Deo confundit.

3 Pantheismus immanens, qui considerat mundum tanquam evolutionem internam ipsius Dei.

4 Pantheismus transeuns, qui mundum considerat tanquam evolutionem externam ipsius Dei.

5 Creatio active sumpta, est effectio entis ex nihilo sui et subjecti, nempe, ex nullo subiecto praeeexistente tanquam ex materia praeciente.

6 Spatium in animo effingere solemus ut extensionem quandam indeterminatam et vacuam, in qua omnia corpora locantur.

7 Locus dicitur determinata quaedam spatii pars quam corpus occupat.

8 Vacuum appellamus partem illam spatii in qua nullum insidet corpus.

9 Spatium reale nihil aliud est quam extensio realis corporum.

10 Spatium purum seu absolutum nihil aliud est quam mera possibilitas spatii realis, seu possibilitas extensionis.

11 Locus est spatium certis limitibus determinatum.

12 Vacuum *ad vulgi sensum*, est spatium nullo corpore *solido* plenum.

13 Vacuum philosophicè sumptum, et spatium omni prorsus corpore destitutum.

14 Vacuum imaginarium, quod extra mundi fines concipitur.

15 Vacuum reale, quod limitibus realis corporis circunscribitur.

CAPUT SECUNDUM.

DE PRAECIPUIS GENERIBUS ENTIUM, QUIBUS COALESCIT MUNDUS VISIBILIS.

De corporibus.—Corpora constant materia et formâ.

16 Materia prima est realitas quaedam ex se

indifferens quoad haec vel alia corpora consti-tuenda; seu est: Substantia physicè incompleta, a forma substantiali determinabilis ad faciendum corpus naturale.

17 Forma substantialis, id quod materiam determinat ad ipsum esse substantiale; seu est: Substantia physicè incompleta, materiae deter-minativa ad faciendum corpus naturale.

18 Forma accidentalis, quodlibet accidens su-perveniens alicui subjecto corporeo.

19 Materia secunda, corpus cui adjungitur forma accidentalis.

20 Compositum naturale seu substantiale est illud quod exurget ex materia prima et forma substantiali.

De viventibus.—Vita est activitas qua ens seipsum movet.

21 Vita *in actu secundo* sunt illae operationes quae solis viventibus competit.

22 Vita *in actu primo* est principium opera-tionum vitalium.

23 Principium vitae seu vitale est id quo vi-vens idoneus est ad functiones vitales exer-cendas.

24 Vita vegetativa est illa quâ plantae fruun-tur.—Functiones vitae vegetativae sunt: *nutri-tio*, qua vivens se conservat, deperdita reparan-

do; *augmentatio*, qua vivens novas in se partes format, vel partes formatas amplificat; *generatio*, qua aliud vivens sibi simile procreat.

25 Vita sensitiva est illa quā gaudent animalia.—Animal est substantia habens naturam sensitivam.

26 Facultates substantiae animalis sunt: facultas sentiendi et facultas locomotiva seu contractibilitas. Prima est facultas percipiendi sensibilia; secunda, est facultas se movendi ex uno in alium locum.

27 Anima sensu improprio, est quodcumque principium vitale.—Sensu proprio, est illud principium vitale capax percipiendi et appetendi.

28 Vita intellectiva est illa quā fruuntur entia rationalia, nempe, quae voluntatem et intellectum habent.

APENDIX AD COSMOLOGIAM.

DE EFFECTIBUS LEGES NATURAE TRANSGREDIENTIBUS.

29 Natura est ipsa essentia quatenus est principium operationum; seu est dispositio atque tendentia entis ad certo quodam modo operandum.

30 Universitas rerum ex quibus mundus coalescit appellari etiam solet natura. Item nomine naturae venit complexio virium, quae, simul harmonicè conspirantes mundanarum vicissitudinum seriem certo ordine ac lege efficiunt.

31 Lex naturae est modus ille constans et uniformis, quem agentia materialia in agendo servant.

32 Ordo naturae est ordo consurgens ex legibus naturalibus, quatenus nempe, inter varia corpora relationes quasdam constantes inducunt.

33 Cursus naturae est series eventuum mundanorum sibi succendentium secundum ordinem naturae. Unde cursus naturae est effectus ordinis naturalis.

34 Naturale est duplex: 1º quod pertinet ad aliquam naturam determinatam; 2º quod pertinet ad naturam universam, nempe, ad universitatem rerum existentium.

35 Naturale primo modo, est id omne cuius ratio sufficiens est in entis natura, v. v. circulatio sanguinis.

36 Huic naturali opponitur voluntarium, scilicet, quod fit cum cognitione finis.

37 Opponitur violentum, quod ab extrinseco rei accidit contra naturae propensionem, seu repugnante natura.

38 Opponitur artificiale, cuius principium non est naturae insitum, ut in horologio, motus indicis.

39 Naturale secundo modo, quidquid est juxta cursum aut ordinem naturae universae.

40 Secundum ordinem naturae est quidquid naturae rerum convenit; itemque quidquid in datis adjunctis fieri potest ant debet viribus entium mundanorum juxta leges physicas, v. g., quod lapis, sublato fulcimento, decidat.

41 Secundum naturae cursum est quidquid in serie eventuum mundanorum continetur, v. g., quod verno tempore flores erumpant.

42 Huic naturali secundo modo opponitur fortuitum, quod in cursu naturae non continetur *per se*, sed *per accidens*.

43 Opponitur supernaturale, quod non fit juxta ordinem naturae, seu quod naturam superat.

44 Duplici modo potest aliquid superare naturam; 1º dum superat exigentiam naturae universae, ut gratia sanctificans, mortui resurrectio; 2º dum superat vires naturae universae, v. g., recuperatio instantanea sanitatis. Primum est supernaturale quoad essentiam; secundum, quoad modum: utrumque dicitur miraculum.

45 Miraculum juxta D. Thom. est quod fit praeter ordinem totius naturae creatae; Idem S.

Doctor alibi ait: "Illa simpliciter miracula dicenda sunt, quae divinitus fiunt praeter ordinem communiter servatum in rebus."

46 Miraculum, ait, P. Perrone, est opus sensibile, stupendum, ordini providentiae consueto et naturae legibus contrarium.

47 Miraculum supra naturam, illud, quod in se vires naturae prorsus excedit.

48 Miraculum est contra naturam, cum in natura est dispositio contraria effectui quem Deus operatur.

49 Miraculum est praeter naturam, quum Deus producit effectum quem natura producere potest, sed non eo modo quo a Deo fit.

50 *Mirum*, quidquid insuetum est in naturae sensibilis cursu.

51 Praestigium est mera illusio per immutationem a vi aliqua intelligenti et invisibili effectum in organis sive sensuum, sive phantasiae.

52 Magia est ars mira patrandi, sive per oculatas naturae viles, sive per occultam industriam, sive malorum daemonum interventu.

FINIS DEFINITIONUM COSMOLOGIE.

TRATADO
DE COSMOLOGIA.

COSMOLOGÍA es la ciencia que trata del mundo corpóreo.

Mundo en general es el conjunto de cosas creadas. Mundo corpóreo es la universidad de cosas existentes que pueden ser objeto de los sentidos.

En dos capítulos dividiremos el tratado. En el primero nos ocuparemos del mundo visible en general; en el segundo, de las diversas clases de entes que lo forman.

CAPITULO PRIMERO.

DEL MUNDO VISIBLE CONSIDERADO
EN GENERAL.

Aquí examinaremos tres cuestiones: 1^a la existencia del mundo corpóreo; 2^a su origen; y 3ª qué sea el espacio en que Dios colocó el mundo.

ARTÍCULO 1º

De la existencia de los cuerpos.

La existencia de los cuerpos es una verdad evidente que no necesita de demostración; pero ya que tiene sus adversarios, preciso es rebatirlos.

Los que niegan la existencia de los cuerpos se llaman *Idealistas*, y sostienen que los cuerpos no son algo real, sino puras apariencias, meras ideas ó representaciones del sujeto que piensa. Este Idealismo, llamado *vulgar*, fué defendido por los antiguos escépticos y resucitado por Berkeley. Hume y después Kant y sus discípulos proclamaron el Idealismo *trascendental*, que niega la realidad hasta del sujeto mismo que piensa. Este sistema no es otra que un escepticismo absoluto y universal. Del primero trataremos aquí.

El Idealismo vulgar se divide en sujativo y objetivo. Los defensores del segundo dicen que Dios es el que produce en nosotros las apariencias ó representaciones de los cuerpos; los del primero afirman que esas representaciones son ficciones de la misma mente.